

Handläggare
Hanna Rossetti
Telefon: 08-50825911

Till
Socialnämnden
2023-04-25

Remiss av Ett statligt huvudmannaskap för personlig assistans (SOU 2023:9)

Svar på remiss från kommunstyrelsen, Dnr KS 2023/352

Förvaltningens förslag till beslut

Socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen Ett statligt huvudmannaskap för personlig assistans (SOU:9).

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har remittererat remiss Ett statligt huvudmannaskap för personlig assistans Ökad likvärdighet, långsiktighet och kvalitet (SOU 2023:9) till socialnämnden. Regeringen beslutade den 23 september 2021 att uppdra åt en särskild utredare att analysera och lämna förslag på hur insatsen personlig assistans enligt lagen (1993:387) om stöd och service för vissa funktionshindrade (LSS) och assistansersättning enligt socialförsäkringsbalken (SFB) ska organiseras i ett statligt huvudmannaskap.

Utredningen föreslår att staten genom Försäkringskassan ska ha ett samlat huvudmannaskap för beslut om och finansiering av insatsen personlig assistans. Försäkringskassan ska även ta över ansvaret för att besluta om tillfälligt utökat behov av personlig assistans. Kommunerna ska inte längre vara skyldiga att medfinansiera de första 20 timmarna per vecka av assistansersättningen. Utredningen föreslår att nuvarande kvalifikation för rätt till personlig assistans utan en preciserad undre gräns behålls vid en övergång till ett statligt huvudmannaskap. Utredningen föreslår dock att kommunerna ska fortsätta att utföra personlig assistans om den enskilde begär det. Vidare föreslås att assistansanordnare ska ansvara för sjuklönekostnaderna för sina personliga assistenter samt att timschablonen höjs för att kompensera arbetsgivarna för sjuklönekostnaderna. Utredningen föreslår att det statliga huvudmannaskapet ska träda i kraft den 1 januari 2026 och att kommunala beslut om personlig assistans från detta datum ska föras över löpande till Försäkringskassan. Utredningen föreslår att Försäkringskassan ska ersätta kostnaderna för personlig assistans i

ett överfört beslut från den tidpunkt då Försäkringskassans beslut börjar gälla. Med anledning av ändrat huvudmannaskap föreslås att utjämningsystemet för kommunernas LSS-verksamhet ska justeras.

Förvaltningen ser i huvudsak positivt på de förslag som föreslås i utredningen och är enig med utredningen om att staten genom Försäkringskassan bör ha ett samlat huvudmannaskap för beslut om och finansiering av personlig assistans. Fördelarna med ett statligt huvudmannaskap överväger nackdelarna. Förvaltningen delar utredningens syn på att all handläggning av personlig assistans bör ske hos Försäkringskassan men ser samtidigt att det finns risk för att enskildas behov kan komma att tillgodoses med andra insatser under längre perioder när kommunens möjlighet att bevilja personlig assistans försvinner. Om Försäkringskassans handläggningstider blir långa kan det innebära oförutsedda kostnader för kommunen samt att enskilda individer behöver vänta länge på att få tillgång till insatsen. Det är därför viktigt att Försäkringskassan ges förutsättningar att handlägga assistansärenden så skyndsamt som möjligt. Det kan finnas skäl att överväga bestämmelser om retroaktiv ersättning för de kostnader som en kommun haft under Försäkringskassans handläggningstid när det rör sig om en period då staten egentligen ska ha haft ansvaret. Förvaltningen ser även att det kommer krävas förtydliganden gällande de övergångsbestämmelser som föreslås, bland annat gällande beslut som inte ska föras över till Försäkringskassan. Förvaltningen ser även att det är av stor vikt att det tydliggörs vilka krav som ställs på kommunerna när det gäller uppföljning av insatsen personlig assistans. Det gäller särskilt personer som endast har assistansersättning beviljad. Vid genomförande av en huvudmannaskapsförändring kommer det att finnas ett stort behov av nära samverkan mellan kommunen och Försäkringskassan, både inför och efter den föreslagna förändringen.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har remittererat remiss *Ett statligt huvudmannaskap för personlig assistans Ökad likvärdighet, långsiktighet och kvalitet (SOU 2023:9)* till socialnämnden. Övriga remissinstanser är stadsledningskontoret, Bromma stadsdelsnämnd, Kungsholmens stadsdelsnämnd, Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd och Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd.

Ärendet

Utredningens uppdrag

Regeringen beslutade den 23 september 2021 att uppdra åt en särskild utredare att analysera och lämna förslag på hur insatsen personlig assistans enligt LSS och assistansersättning enligt SFB

ska organiseras i ett statligt huvudmannaskap. Förslaget ska syfta till en ändamålsenlig reglering som skapar långsiktiga och stabila förutsättningar för insatser av god kvalitet och som präglas av hög rättssäkerhet och möjligheter till uppföljning och kontroll. I uppdraget har ingått att analysera för- och nackdelar med ett förändrat huvudmannaskap. Utredningen har även haft i uppdrag att föreslå hur ett statligt huvudmannaskap kan utformas, överväga förslag till alternativa lösningar till ett statligt huvudmannaskap, beskriva organisatoriska och finansiella förändringar och beräkna kostnaderna och finansiering för var och en av de alternativa lösningar som föreslås samt lämna förslag om hur överföring och anpassningar av kommunala beslut om personlig assistans till assistansersättning enligt SFB kan genomföras.

Utredningens förslag

Utredningen föreslår att staten genom Försäkringskassan ska ha ett samlat huvudmannaskap för beslut om och finansiering av insatsen personlig assistans. Försäkringskassan ska i samband med övergången till ett statligt huvudmannaskap även ta över ansvaret från kommunerna för att besluta om tillfälligt utökad behov av personlig assistans. Kommunerna ska inte längre vara skyldiga att medfinansiera de 20 första timmarna per vecka. Utredningen föreslår att nuvarande kvalifikation för rätt till personlig assistans utan en preciserad undre gräns behålls vid en övergång till ett statligt huvudmannaskap.

Fördelar och risker med ett statligt huvudmannaskap

Fördelar som nämns är bland annat att ett statligt huvudmannaskap skapar bättre förutsättningar för likvärdighet och rättssäkerhet samt att processen blir mer förutsägbar för de som ansöker om insatsen. Ett statligt huvudmannaskap bedöms även på sikt bidra till ökad legitimitet för insatsen och systemet. Försäkringskassan har även bättre förutsättningar för kontroll av felaktiga utbetalningar och vissa typer av fusk. Utredningen lyfter även fram risker med ett statligt huvudmannaskap, bland annat nämns att sammanvägda bedömningar kan försvåras samt att det kan bli svårare att upptäcka enskilda fall där insatsen inte utförs med tillräcklig kvalitet. Kommunerna kan också få svårt att hantera sitt utföransvar. Utredningen lyfter också fram att det kan finnas risk för långa handläggningstider vilket kan innebära att kommunerna behöver erbjuda enskilda andra insatser under tiden som Försäkringskassan handlägger ett ärende. En annan risk som lyfts fram är att kommuner kan försöka förskjuta vissa kostnader för LSS-insatser till staten.

Överföring av ansvar och beslut från kommun till stat

Utredningen föreslår att det statliga huvudmannaskapet ska träda i kraft den 1 januari 2026. Kommunala beslut om personlig assistans

ska från detta datum föras över löpande till Försäkringskassan. Utredningen föreslår att Försäkringskassan ska ersätta kostnaderna för personlig assistans i ett överfört beslut från den tidpunkt då Försäkringskassans beslut börjar gälla. Kommunerna kan även i efterhand kompenseras för kostnader för personlig assistans som har utförts i överförda ärenden under tid från det att lagstiftningen om ett ändrat huvudmannaskap träder i kraft till dess att Försäkringskassans beslut om assistansersättning börjar gälla, dock längst till och med den 31 december 2026. Ersättningen ska ske i form av ett riktat statsbidrag med schablonbeloppet för assistansersättningen för 2026. Regeringen bör, enligt utredningen, följa upp om det behövs fortsatt ekonomisk kompensation till kommunerna efter den 31 december 2026.

På vilket sätt kommunala beslut ska föras över till staten bör enligt utredningen meddelas i förordning eller i myndighetsföreskrifter. Utredningen anser att staten bör ha ett huvudansvar för planeringen av hur den praktiska överföringen kan gå till men att berörda myndigheter bör planera överföringen gemensamt. Utgångspunkten bör, enligt utredningen, vara att lagakraftvunna kommunala beslut ska föras över inom loppet av tolv månader från ikraftträdandet. Att lagändringarna träder i kraft vid ett årsskifte underlättar, enligt utredningen, den ekonomiska regleringen mellan stat och kommun samt kommunernas planering och budgetarbete. Utredningen anser att Försäkringskassan och kommunerna behöver minst tolv månader inför ikraftträdandet för att förbereda övergången. För kommunernas del handlar det dels om att anpassa och förbereda sina ärenden om personlig assistans, dels planera själva överföringen av beslut.

Utredningen föreslår att kommunen ska anmäla beslut som är gällande den 1 januari 2026 eller som beslutats därefter och sedan vunnit laga kraft. Den slutliga bedömningen av om och när ett ärende kan föras över ska göras av Försäkringskassan. Särskilda skäl för att inte föra över ett ärende kan vara att alla nödvändiga handlingar som krävs för överföring inte har lämnats över eller att kommunen har anmält ett beslut i strid med övergångsbestämmelserna. Det kan också vara om en överföring av det kommunala beslutet skulle strida mot regelverket för assistansersättning enligt SFB.

Kommunen ska vara skyldig att slutföra en utredning och fatta beslut i ansökningar som var pågående den 1 januari 2026. Äldre bestämmelser ska fortfarande gälla för sådana ärenden. För personer som den 1 januari 2026 har pågående ärenden hos båda myndigheterna ska kommunen fatta beslut om personlig assistans som avser tid före det att den nya lagstiftningen träder i kraft. Ansökan för tid efter det ändrade huvudmannaskapet ska enbart

prövas av Försäkringskassan. Detsamma ska gälla om kommunen har anmält enligt 15 § 8 LSS att den enskilde kan antas ha rätt till assistansersättning.

Ansvar för ett ärende ska övergå till Försäkringskassan från och med den första i månaden efter den månad då Försäkringskassan fattar sitt beslut om rätt till assistansersättning. Kommunen ska fortsatt ansvara för beslut som inte har anmälts, eller där Försäkringskassan ännu inte har fattat något beslut, eller där ett beslut har fattats men ännu inte har börjat gälla.

Överklagade beslut som är föremål för en pågående process i allmän förvaltningsdomstol bör, enligt utredningen, föras över först när de har vunnit laga kraft. Detta kan medföra att överföringen av dessa beslut senareläggs, vilket kan göra det svårare att planera och genomföra överföringen. Särskilt lång tid kan det ta att föra över ärenden där kommunen hinner fatta ett nytt beslut innan det tidigare beslutet vunnit laga kraft, och även det senare beslutet överklagas till domstol.

Meddelade positiva förhandsbesked ska föras över först om den enskilde faktiskt har flyttat till den nya kommunen.

Alla beslut ska inte föras över till staten, för dessa beslut föreslås istället att äldre bestämmelser ska gälla. Anledningen till detta är att enskilda vars beslut inte kan föras över till staten inte ska drabbas negativt av en övergång till ett statligt huvudmannaskap.

Utredningen föreslår att beslut om personlig assistans för personer som bor i gruppboende inte ska föras över eftersom det annars inte längre skulle vara möjligt för dessa personer att ha kvar sin assistans som kompletterande insats. Inte heller beslut om personlig assistans utöver assistansersättning ska föras över. Dessa personer kan, enligt utredningen, i stället ansöka om fler timmar hos Försäkringskassan. Beslutet får i stället stanna kvar hos kommunen.

Beslut om tillfällig utökning ska inte föras över. Så länge en kommun ansvarar för ett beslut har kommunen också kvar ansvaret för ansökningar om tillfällig utökning. Detta gäller även ansökningar om tillfällig utökning som görs efter att Försäkringskassans beslut har börjat gälla, men som avser tid före denna tidpunkt. Ansvaret gäller också för sådana ansökningar om tillfällig utökning som görs före men som avser tid efter det att Försäkringskassans beslut börjar gälla.

Utredningen föreslår att kommunen ska vara skyldig att i samband med överföringen lämna ut de uppgifter som är nödvändiga för att Försäkringskassan ska kunna fullgöra sitt uppdrag inom ramen för assistansersättningen. Det är i första hand Försäkringskassan som ska avgöra vilka uppgifter som är nödvändiga för att myndigheten

ska kunna fullgöra sitt uppdrag. Enligt utredningen bör det typiskt sett handla om beslut samt underlag som har legat till grund för beslutet, till exempel kommunens utredning, dokumentation, behovsbedömning samt medicinska och andra former av underlag. Skyldigheten ska upphöra att gälla när Försäkringskassan har fattat beslut om rätt till assistansersättning enligt övergångsbestämmelserna. Uppgiftsskyldigheten medför att 10 kap. 28 § offentlighets- och sekretesslagen (OSL), blir tillämplig. Regeln är sekretessbrytande och uppgifterna som omfattas av skyldigheten kan därmed föras över utan hinder av eventuell sekretess. Eftersom sekretesskyddet för uppgifterna följer av lag ska även en bestämmelse som bryter detta skydd placeras i lag.

En förutsättning för att myndigheterna ska kunna behandla personuppgifter vid en överföring är att behandlingen bygger på en annan rättslig grund än att den registrerade har lämnat sitt samtycke till behandlingen. Enligt EU:s dataskyddsförordning bör samtycke inte användas som rättslig grund när den enskilde i praktiken inte har någon möjlighet att göra ett fritt val och inte heller när den personuppgiftsansvarige är en offentlig myndighet. Utredningen bedömer att det inte finns något egentligt fritt val för den enskilde gällande behandling av personuppgifter vid överföringen. Eftersom kommunerna successivt kommer att avvecklas som huvudman för den personliga assistansen är det utredningens bedömning att ett uteblivet samtycke kan leda till att den enskilde inte får nödvändigt stöd. Utredningen bedömer att den behandling av nödvändiga personuppgifter som krävs väger tyngre än enskildas intresse av skydd för den personliga integriteten.

Kommunernas ansvar för handläggning av insatser efter ikraftträdandet

Utredningen lyfter fram att det vid en övergång till ett statligt huvudmannaskap kan uppstå en situation som vissa enskilda kan uppleva som en försämring jämfört med nuvarande lösning. Det handlar om situationer där en enskild tillfälligt, delvis eller helt riskerar att sakna ett ändamålsenligt stöd. Det kan till exempel röra sig om fall där en enskild behöver personlig assistans för att kunna skrivas ut från slutenvården eller där en enskild oväntat får varaktiga och omfattande behov av stöd och service, till exempel vid ett förändrat hälsotillstånd. Det finns i dessa fall risk för att det uppstår ett glapp mellan insatser som olika huvudmän ansvarar för eller under tiden som Försäkringskassan handlägger en ansökan om assistansersättning. I dag kan sådana situationer lösas genom att en kommun beviljar personlig assistans, tillfälligt utökad personlig assistans eller andra insatser enligt LSS eller SoL. Vid en övergång till ett statligt huvudmannaskap försvinner kommunens möjlighet att bevilja personlig assistans enligt LSS. Kommunen får istället bevilja andra insatser enligt LSS eller en insats enligt SoL, till exempel i form av en assistansliknande hemtjänstinsats.

Försäkringskassan kan även fatta interimistiska beslut i större utsträckning än i dag. Anordnare kommer även fortsättningsvis kunna erbjuda enskilda assistans i väntan på Försäkringskassans beslut. Kommunala anordnare kan dock inte erbjuda insatsen på detta sätt.

Ökat behov av samordning

Ett statligt huvudmannaskap innebär att olika huvudmän behöver samordna sig i större utsträckning än vad som är fallet i dag. Det kan, enligt utredningen, finnas behov av ökade krav på Försäkringskassans lokala närvaro och förmåga att ha löpande kontakter med såväl kommun och region som med den enskilde. Vid ansökningar om tillfälligt utökat behov av assistans kan Försäkringskassan behöva ha snabba kontakter med kommunen. Utredningen lyfter fram att kommunerna behöver få information om att enskilda har ansökt om och blivit beviljade eller fått avslag på en ansökan om assistans för att kunna samordna insatser som den enskilde har rätt till. Ett annat exempel där flera huvudmän kommer att behöva samordna sig och samarbeta är när en enskild ska skrivas ut från slutenvård på sjukhus eftersom det inte ingår i Försäkringskassans uppdrag att se till att patienter kan skrivas ut från slutenvården. Kommunernas och regionernas ansvar att vidta andra åtgärder som möjliggör en utskrivning kan enligt utredningen behöva förtydligas eftersom de även fortsatt ska ha ansvar för att se till så att en person kan skrivas ut från slutenvård på sjukhus. Försäkringskassan kommer dock behöva vara med i samordningen vid utskrivning. För att övergången mellan olika huvudmän ska fungera måste det finnas en välfungerande dialog mellan de tre huvudmännen.

Kvalifikation för rätt till personlig assistans

Utredningen föreslår att nuvarande kvalifikation för rätt till personlig assistans enligt LSS behålls i ett statligt huvudmannaskap men ger även ett alternativt förslag om att bestämmelsen i 51 kap. 3 § SFB ändras så att det för rätt till assistansersättning krävs att den enskilde behöver personlig assistans i genomsnitt mer än 3 timmar i veckan för grundläggande behov samtidigt som hela stödbehovet ska uppgå till mer än i genomsnitt 20 timmar i veckan.

Kommunens ansvar för personer som har assistansersättning

Om kommunerna inte längre medfinansierar assistansersättningen förlorar de kännedomen om vilka kommunmedlemmar som har assistansersättning. Kommunen bör, enligt utredningen, även fortsatt ges förutsättningar att fullgöra sitt samordningsuppdrag och sina uppgifter enligt 15 § LSS. Utredningen anser därför att kommunens ansvar enligt 15 § LSS ska kvarstå och förstärkas för de personer som har assistansersättning. Utredningen föreslår en ny regel om att en kommun fortlöpande ska följa upp om personer som

är bosatta i kommunen och som är beviljade assistansersättning har behov av kompletterande insatser enligt LSS eller SoL. Kommunerna kommer då behöva kännedom om när den enskildes hälsotillstånd eller situation försämras eller förändras så att det påverkar vilka behov av stöd och service personen har. Kommunerna kan utifrån detta sedan erbjuda den enskilde kompletterande insatser om det finns behov av det.

Utredningen föreslår att arbetet med god kvalitet ska kompletteras med regler för att säkerställa den enskildes självbestämmande. Vidare föreslås att ansvarig kommun enligt en ny regel i 15 § 8 LSS ska anmäla till IVO om den får indikationer på att en anordnare brister i kvaliteten i utförandet eller att en enskild inte får den assistans som denne har rätt till. Kommunen ska också anmäla detta till Försäkringskassan som därigenom får en indikation om att det kan finnas anledning att utreda anordnarens ekonomiska hantering av assistansersättningen. Kommunerna har, enligt utredningen, andra förutsättningar att få kännedom och information om olika typer av missförhållanden eller kvalitetsbrister än vad Försäkringskassan kan ha. En kommun kan till exempel få indikationer om att en assistansanordnare inte utför assistans med god kvalitet eller att en enskild inte får den assistans som denne har rätt till. Indikationer kan komma från personal inom kommunen som kommer i kontakt med den enskilde, till exempel genom annan kommunal verksamhet, anhöriga som anmäler eller genom andra kontakter med den enskilde eller med en anordnare. Kommunen kan därför fungera som en yttersta garant för att staten får kännedom om och kan agera på allvarliga felaktigheter och brister i utförandet.

Utredningen föreslår att kommunerna ska fortsätta att utföra personlig assistans om den enskilde begär det.

Kostnader

Utredningen föreslår att kommunerna inte längre ska vara skyldiga att medfinansiera de 20 första timmarna per vecka. Utredningen föreslår också att assistansanordnarna ska ansvara för sjuklönekostnader för sina personliga assistenter samt att timschablonen höjs för att kompensera arbetsgivarna för sjuklönekostnaderna.

Utredningen bedömer att den största delen av kommunernas administrativa arbete, bedömning av behov av stöd eller service och administration av merkostnader för sjuklön och medfinansiering försvinner vid ett statligt huvudmannaskap. Kommunernas kvarstående uppgifter som inte täcks av ersättningen som utförare av assistans, exempelvis kommunernas förtydligade samordningsuppdrag, medför att hela kostnaden för administration och handläggning inte bör regleras. Därför föreslås att tio procent

av summan inte förs över till staten i den ekonomiska regleringen. Denna andel är en uppskattning av de kostnader som kommuner kommer att ha för de uppgifter som kvarstår efter en övergång. Kommunerna bedöms även ha merkostnader för att utföra personlig assistans enligt SFB i förhållande till schablonersättningen. Anledningen till detta är bland annat att kommunerna ger bättre villkor för anställda assistenter, både via centrala och lokala avtal. Kommunernas yttersta ansvar för att utföra assistans innebär att de utför assistans åt assistansanvändare som privata anordnare inte anser sig kunna ta emot.

Sedan 2004 finns ett utjämningsystem för kommunernas LSS-kostnader. Enligt utredningen kommer kostnaden som omfattas av LSS-utjämnningen att minska med cirka 18,5 procent vid ett förändrat huvudmannaskap. Utredningen föreslår därför att utjämningsystemet ska justeras. En nettokostnad per assistansanvändare ska finnas kvar vid beräkningen av grundläggande standardkostnad. Personalkostnadsindex ska ändras i enlighet med de ändrade ekonomiska förutsättningarna. Utredningen anser att vissa särskilda beräkningsregler bör tillämpas under de första två åren efter förändringen för att överbrygga den eftersläpning som finns i utjämnningen. Utredningen bedömer att denna förändring kan hanteras genom förändringar i utjämnningen utan att man behöver göra avkall på systemets grundläggande syfte.

Konsekvenser för barn och unga

Överföringen till Försäkringskassan ska, som utgångspunkt, inte innebära någon ändring av barnets rätt till insats. Barn har i större utsträckning än vuxna tidsbegränsade beslut om personlig assistans enligt LSS och kommer efter överföring till staten i stället att få beslut som gäller tills vidare. Detta bör, enligt utredningen, säkerställa barns behov av stöd och hjälp på ett mer långsiktigt sätt än förut. Kommuner och Försäkringskassan behöver säkerställa att barn får information om överföringen, som är anpassad till barnets förmåga att ta emot informationen och att själv uttrycka sina åsikter. Barns rätt att få information och möjlighet att framföra sina åsikter finns i dag inskriven i LSS. Även Försäkringskassan ska ge barn information och möjlighet att komma till tals i ärenden om assistansersättning. Vidare anser utredningen att förslaget om att kommunerna fortlöpande ska följa upp vilka som är beviljade assistansersättning och har behov av kompletterande insatser särskilt bör komma barn till del. Kommunernas skyldighet i dessa delar kan, enligt utredningen, minska ett eventuellt avstånd och fånga upp signaler gällande barn, som kommunen kan agera på eller vidarebefordra till annan myndighet.

Jämställdhetsanalys

Utredningen bedömer att de förslag som lämnas inte får någon negativ påverkan på jämställdheten mellan kvinnor och män utan snarare kan bidra marginellt till ökad jämställdhet på området. Personlig assistent är ett kvinnodominerat yrke. Förslaget att arbetsgivarna ska ansvara för sina assistenters sjuklön kan innebära bättre arbetsmiljö för personliga assistenter. Utredningen bedömer att förslaget kan bidra till att minska de särskilda risker som finns för kvinnor på arbetsmarknaden och därmed bidra till ökad jämställdhet.

Av utredningen framgår att pojkar och män är överrepresenterade när det gäller andel personer som har personlig assistans och assistansersättning. Pojkar och män har också i genomsnitt fler assistansstimmar än flickor och kvinnor. Utredningen anser inte att ett ändrat huvudmannaskap eller en mer likvärdig tillämpning av kvalifikationen över landet kommer att påverka dessa förhållanden i någon riktning. Ett statligt huvudmannaskap skulle dock, enligt utredningen, innebära att ansvaret för beslut om och finansiering av all personlig assistans samlas hos en myndighet med ett tydligt uppdrag att arbeta med jämställdhetsintegrering vilket på sikt kan leda till ett ökat fokus på åtgärder för att minska eventuella brister i jämställdheten mellan flickor och pojkar och mellan kvinnor och män inom förmånen.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för stadsövergripande sociala frågor i samråd med social- och skoljuridiska enheten.

Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet den 19 april 2023. Rådet för funktionshinderfrågor har haft möjlighet att behandla ärendet den 20 april 2023.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen ser i huvudsak positivt på de förslag som föreslås och är enig med utredningen om att staten genom Försäkringskassan bör ha ett samlat huvudmannaskap för beslut om och finansiering av personlig assistans. Sammantaget bedömer förvaltningen att fördelarna med ett statligt huvudmannaskap överväger de risker som lyfts fram i utredningen.

Det kommer krävas förberedelser och planering i god tid före förändringen av huvudmannaskapet och förvaltningen delar därför utredningens bedömning om att förändringen bör träda i kraft först 1 januari 2026. Inför förändringen av huvudmannaskapet behöver staden inventera alla assistansärenden och säkerställa att korrekta handlingar finns på plats. Ett ändrat huvudmannaskap kommer kräva ett utökat samarbete mellan staden och Försäkringskassan, både inför och efter förändringen.

Förvaltningen ser även att det kommer krävas förtydliganden gällande de övergångsbestämmelser som föreslås, bland annat gällande beslut som inte ska föras över till Försäkringskassan eftersom personlig assistans enligt 9 § 2 LSS ofta är tidsbegränsade. När det gäller beslut om personlig assistans i gruppbostad samt beslut om personlig assistans utöver beslut om assistansersättning krävs förtydligande gällande hur dessa ska hanteras när beslut löper ut.

Förvaltningen instämmer i att det behöver finnas föreskrifter som anger på vilket sätt kommunala beslut ska föras över till staten. Det är av stor vikt att det är tydligt för kommunerna hur överföringen ska gå till. Det är även av stor vikt att det i god tid före förändringen är tydligt vilka underlag Försäkringskassan kommer att behöva för att kunna ta över ett beslut. Det behöver även finnas tydligt lagstöd för kommunen att lämna ut de uppgifter som Försäkringskassan efterfrågar.

Om det finns anmälda ärenden som inte hunnit föras över under 2026 anser förvaltningen att kommunerna bör kompenseras ekonomiskt även för dessa. Detta bör även gälla ärenden som inte kunnat föras över till följd av en domstolsprocess.

Förvaltningen delar utredningens syn på att all handläggning av personlig assistans bör ske hos Försäkringskassan. Förvaltningen ser dock att det finns risk för att enskilda personer som har behov av personlig assistans tillfälligt, delvis eller helt riskerar att sakna ett ändamålsenligt stöd under längre perioder om handläggningstiderna hos Försäkringskassan blir långa. Enligt nu gällande lagstiftning finns en möjlighet för kommunen att retroaktivt få tillbaka ersättning för den assistans som kommunen beviljat innan Försäkringskassan har fattat beslut. Vid en förändring av huvudmannaskapet försvinner kommunens möjlighet att bevilja personlig assistans i dessa situationer. Utredningen föreslår att detta kan hanteras genom att kommunen beviljar insatser enligt SoL eller andra insatser enligt LSS eller genom att Försäkringskassan fattar interimistiska beslut i större utsträckning än i dag. Enligt utredningen ska kommuner och regioner även fortsatt ansvara för att enskilda personer kan skrivas ut från sjukhus. Förvaltningen ser dock att det finns risk för att kommunens yttersta ansvar i dessa situationer kan innebära att kommunerna i stor utsträckning kommer bevilja andra insatser, främst enligt socialtjänstlagen, utan att få ersättning för detta. Det kan innebära en risk för överföring av kostnader till kommunen och kan skapa osäkerhet i kommunernas budgetprognoser. Det kan också innebära att enskildas behov kan komma att behöva tillgodoses med stöd av annan, för den enskilde mindre fördelaktig, lagstiftning under långa perioder i avvaktan på beslut om personlig assistans. För att motverka att kommunerna får

bevilja och bekosta annat stöd under Försäkringskassans utredningstid längre än nödvändigt behöver det ställas krav på att Försäkringskassan har fungerande rutiner för handläggning. Enskilda personer som har rätt till personlig assistans ska inte behöva vänta oskäligt länge på att få ett beslut. Det bör även ställas högre krav på att Försäkringskassan vid behov fattar interimistiska beslut i situationer där detta är möjligt. Krav på skyndsam handläggning blir särskilt viktigt i ärenden där den enskilde redan är beviljad assistans och har behov av permanent eller tillfälligt utökad assistans. Det bör så långt som möjligt undvikas att dessa personer ska behöva ha insatser från två olika huvudmän för att tillgodose ett och samma behov. Andra insatser från kommunen i avvaktan på Försäkringskassans utredning bör främst komma i fråga när en enskild person ansöker om assistans för första gången.

Det kan finnas skäl att överväga bestämmelser om retroaktiv ersättning för de kostnader som en kommun haft under Försäkringskassans handläggningstid när det rör sig om en period då staten egentligen ska ha haft ansvaret. En sådan bestämmelse skulle kunna bidra till kortare handläggningstider samt att Försäkringskassan i större utsträckning än idag använder sig av möjligheten att fatta interimistiska beslut. Detta skulle gynna den enskilde och minska oförutsedda kostnader hos kommunen.

Förvaltningen delar utredningens bedömning att det bör införas en ny regel i 15 § 8 LSS som tydliggör att kommunen ska anmäla till IVO och Försäkringskassan om den får indikationer på att en anordnare brister i kvaliteten i utförandet av personlig assistans eller att en enskild inte får den assistans som denne har rätt till. Förvaltningen delar även utredningens förslag om att kommunen fortlöpande ska följa upp om personer som är bosatta i kommunen och som är beviljade assistansersättning har behov av kompletterande insatser enligt LSS eller SoL. Det är i dessa fall nödvändigt att det skapas förutsättningar för Försäkringskassan och kommunerna att samverka och delge varandra den information som är nödvändig för att kommunen ska kunna bedöma om den enskilde har behov av kompletterande stöd.

Förvaltningen delar utredningens bedömning om att kommunerna ska behålla huvudansvaret för utförandet av personlig assistans. Detta bedöms nödvändigt för att säkerställa att alla som får insatsen personlig assistans beviljad också kan få insatsen utförd. Det bör dock ställas höga krav på privata anordnare att säkerställa att det finns tillräckligt med personal, även i akuta situationer.

Förvaltningen ser även positivt på utredningens förslag att schablonersättningen för personlig assistans ska kompensera för sjuklönekostnader. Den som har arbetsmiljöansvaret bör även hantera sina sjuklönekostnader.

Förvaltningen ställer sig positiv till utredningens förslag om att nuvarande kvalifikation för rätt till personlig assistans utan en preciserad undre gräns behålls vid en övergång till ett statligt huvudmannaskap.

Veronica Wolgast Carstorp
Socialdirektör
Socialförvaltningen

Maria Karlsson
Tf. avdelningschef
Socialförvaltningen

Bilaga

1. Remiss - Ett statligt huvudmannaskap för personlig assistans (SOU 2023:9)

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Veronica Wolgast Carstorp, Socialdirektör	2023-04-12
Maria Karlsson, Tf. avdelningschef	2023-04-12